

Dr. G. Tóth Anita ismertetése a Pszichiátria Magyar Kézikönyve (Füredi J . Németh A. szerk) 5. kiadásáról

„A harangöntéshez nem akármilyen anyag kell. Az ilyen anyagért a világ végére is el kell menni, az ilyen anyagot rettentő türelemmel kell föl kutatni, s közben tilos arra gondolni, hogy az embert le is fejezhetik, ha nem készül el időben.

Mivelhogy a harangöntést nem szabad elsietni.

A harangöntésnek vannak kritikus pillanatai. Akik ilyenkor kételkednek és leállnak, azokkal nem szabad vitatkozni, azokat kényszeríteni kell, hogy folytassák a munkát.

Ha harangöntés közben az ember lángra lobban, akkor teljes nyugalommal, mellékesen és majdnem félvállról szóljon a mellette állónak, hogy oltsa el.

A harangöntést csak az vezetheti, aki ért hozzá.”

Ancsel Éva Tarkovszkij egyik filmjéről írott esszéjének első mondataival arra a nagylélegzetű vállalkozásra kívántam utalni, amelynek *A pszichiátria magyar kézikönyvének* 5. kiadását érezhetjük, ha akár csak a tartalomjegyzéket is átfutjuk.

Aki olvasta, sőt jól ismeri az előző kiadást, abban még az a kérdés is megfogalmazódhat, vajon nem-e egy teljesen új könyvet tart a kezében, hiszen jóval többről van szó, mint javított, bővített változatról. Visszaemlékezve a közel négy évvel ezelőtti olvasmányélményeimre, amikor a szakvizsgára készülve szinte hozzám nőtt az előző kézikönyv, nemcsak a terjedelme rendített meg, hiszen az természetesnek tűnt, hogy a pszichiátria sokféle tudományterületet foglal magában, hanem az is, hogy az alapos, friss szakirodalmi adatokra épülő fejezetekből helyenként hiányoltam a könnyen érthetőséget, az olvasmányosságot, a gyakorlatiasságot. Talán nem róható fel egy szakorvosjelöltnek, ha szakvizsgára való készülés közben élvezni is szeretné, amit olvas, ily módon is megerősítést nyerve arról, hogy jól választott szakterületet... Az új könyvvel kapcsolatban az volt az első, az egész könyvön átívelő változás, ami feltűnt, hogy jól olvasható, a mindennapi klinikumban nagyon gyakori nehézségeket is tárgyal, szemléletes példákat hoz; a számos szerző ellenére kialakult egységes stílusbeli arculat korábban szinte kivitelezhetetlennek érzett erénye az új kiadás egyik igazán olvasóbarát erőssége.

A személyesnek mondható első benyomás után merülünk el a szöveg világában!

Érdeemes a korábbi és a mostani *Előszót* összevetni, hiszen ezek a rövid írások helyzet- és hangulatjelentések a pszichiátria aktuális helyzetéről, a könyv megszületésének, a szerkesztésnek a koncepciójáról. Az előző kiadás szerkesztése 2007-ben kezdődött, amely az OPNI bezárásának, az alkotó közösségek végvárukba szorulásának éve, és a kilátástalannak tűnő helyzet a szerkesztés folyamatára, így az *Előszó* hangnemére is rányomja a bélyegét: „... **ennek az alkotó közösségnek minden bizonnyal ez az utolsó közös munkája. Reméljük, hogy ezzel a kézikönyv sorsa nem végződik be, de folytatódni fog valahol, valakikkel, valamikor**” – olvashatjuk a melankolikus hangvétellű zárást, amely szerencsére nem igazolódott be, és az új *Előszó* már sokkal derülátóbban, reménytelibben és reménykeltőbben összegez. Az új kiadást a bevezetőben megidézett harangöntéshez hasonlóan nem siették el, és az eltelt idő javára írható a változásoknak: a korábban kialakított öt nagy témára való tagolás megmaradt, de a legtöbb fejezetet új szerző írta, vagy a korábbi szerző is jelentősen átdolgozta az előzőleg megjelent fejezetet. Az alapul szolgáló szakirodalmak a legjelentősebbek, és többségük 2010 utáni, de gyakran 2013-2014-es hivatkozásokkal is találkozhatunk. A friss változásokra való reagálás igénye érezhető a jogi vonatkozású részekben is: pszichiátria és a jog kapcsolatáról szóló fejezet a 2013-as Polgári Törvénykönyv, a *Forenzikus pszichiátria* fejezete pedig a 2012-es Büntető Törvénykönyv módosításait is követve mutatja be a pszichiáter tevékenységére vonatkozó jogszabályokat, illetve jogszabályi változásokat.

A leginkább szemléletformáló változás az új fejezetek mellett, melyekről szintén szeretnék majd szót ejteni, a mentális zavarokat tárgyaló harmadik nagy egységen vehető észre, amely a 2013-ban kiadott DSM-5 új szempontú besorolására épül, miközben természetesen magáról a klasszifikációs rendszer új koncepciójáról is olvashatunk. Ennek megfelelően a korábbi szerkezet gyökeresen átalakult, az idegrendszer fejlődési zavaraitól, ezen belül az ADHD-val, az autizmus spektrum zavarral, a motoros zavarokkal a spektrum zavarokként tárgyalt szkizofrénián és pszichotikus zavarokon, a hangulatzavarokon, szorongásos zavarokon, stresszel és traumával kapcsolatos zavarokon, az impulzuskontroll-zavarokon, addikciókon át a parafilias zavarokig tart az ismertetés. A felsorolás kissé zavaróan hosszúnak tűnhetett – nem utolsósorban a szóismétlés miatt –, pedig korántsem volt teljes, azokat a fejezeteket igyekeztem felsorolni, amelyek szemléletben a legradikálisabban megújult arculatot kapták; ez pedig hasznos segítség nemcsak mindennapi munkánkban, de egy-egy nem mindennapi eset által felvetett diagnosztikus és terápiás kérdések feletti töprengésünkben is.

Figyelemre méltó és szükségszerűen megjelenő új fejezet a bio-pszicho-szociális modell kiterjesztésével *Spiritualitás a medicinában* című fejezet, csakúgy, mint az analitikus pszichológiáról és az egzisztenciális pszichoterápiákról szóló rész a terápiás blokkban. A technikai fejlődés létjogosultságát emeli ki a pszichiátriában *A pszichiátriai sebészet* című fejezet, és a jelenünkben már érvényes jövőbeli kihívás, a telemedicina kilátásaival is barátkozhatunk.

Még egy összegző igényű, gyakran tankönyvként használt tudományos szakkönyv is sokféleképpen olvasható: bele lehet tekinteni egy-egy kórkép, egy-egy tudományág legfrissebb eredményeinek a megismerése, a diagnosztikus és jogszabálybeli változások feltérképezése céljából, de olvasható folyamatosan, oldalról oldalra, a szöveg megalkotottságának minden elemére nyitottan. Így találkozáskor a Kézikönyv jelenlegi kiadásával, a korábban már említett stílusbeli üdvös homogenitás mellett a szemlélet is egységességet sugall. Hadd emeljem ki két, témájában kissé messzinek tűnő fejezet zárását: a *Spiritualitás a medicinában* című fejezet végének egyik mondata: „... **sok a teendő a képző eljárások fejlődésével az elmúlt évtizedek során robbanásszerűen megnövekedett neurológiai és agykutatási eredmények transzperszonális pszichológiába való integrációjának terén is**” Az *Antipszichotikumok* című fejezet végén pedig ezt olvashatjuk: „... **hiszünk benne, hogy a farmakológiai alapok és a holisztikus gyógyító szemlélet kiválóan összeegyeztethető.**” Az integrált terápiás látásmód fontosságának a hangsúlyozása mindenképpen követendő példaként áll a könyvben elmélyülő olvasó előtt. Mint ahogyan a szisztematikus lezáratlanság is, amely még megoldásra váró problémákat, inspiráló kérdéseket vet fel, perspektívákat mutat, és folyamatosan figyelmeztet: „... **a valóságos tudás részét képezi, hogy ismerjük tudásunk határait**” (Klasszifikációs rendszerek című fejezet).

A mai magyar könyvkiadás keretei között nem kis eredmény egy ekkora terjedelmű könyv megjelenése. Furcsa párhuzam jutott az eszembe: a DSM-5 megjelenésével már inkább verziófrissítéseket helyeztek kilátásba az alkotók, semmint teljesen új besorolást, így lesz DSM-5.1, -5.2, stb. Ennek megfelelően miért ne lehetne *A pszichiátria magyar kézikönyvének* is 5.1, 5.2-es online, naprakész frissítése? Ez természetesen csak szónoki kérdés...

Összefoglalva: megrendítő élmény a *Kézikönyv* kézbe vétele, de bemutatása is. Ez a nagyszabású összefogás ugyanis meghazudtol minden válságot, veszteséget, amelyen az

elmúlt években a magyar pszichiátria keresztülment. Ez a megújuló erő elsősorban számunkra, fiatal generáció számára biztató és példa értékű.

Köszönet tehát az alkotóknak, a szerkesztőknek, azért a sokszor áldozatokat és kompromisszumokat is követelő munkáért, amelyet végeztek. A jól elvégzett feladat feletti örömben való megállás után további inspiráló kihívásokat kívánva befejezésül is halljuk *Ancsel Éva* szavait.

Harangot komolyan kell önteni, hiszen nem közönséges használatra szolgál, hanem az lesz a dolga, hogy közös gyakorlatra szólítsa az embereket.

Harangot nem lehet önteni apáink tapasztalata nélkül, de az öröklött tudás nem elég hozzá.

Ha a harang megkondul, és mindenki ujjong, akkor az, aki öntötte, lehetőleg az emberek szemétől távol zokogjon, amiért nem tökéletes a hangja, mivelhogy nincs tökéletes harang.

Aki nincs megelégedve a haranggal, amit öntött, csak pillanatnyi elkeseredésében vádolhatja őseit, amiért nem adták át titkukat.

Ehelyett jobb, ha útra kél, hogy még kiválóbb anyagot találjon hozzá, és tökéletes harangot öntsön.

Harangot akkor is ugyanúgy kell önteni, ha a megbízatás akkora – s olyannyira újfajta öntvény elkészítésére szól –, amelynek megalkotásához nem elég egy emberélet. Harangot tehát akkor is türelmes szenvedéllyel kell önteni, ha tudja az ember, hogy sohasem fogja meghallani a kondulását. Hiszen úgysem saját használatára önti.”